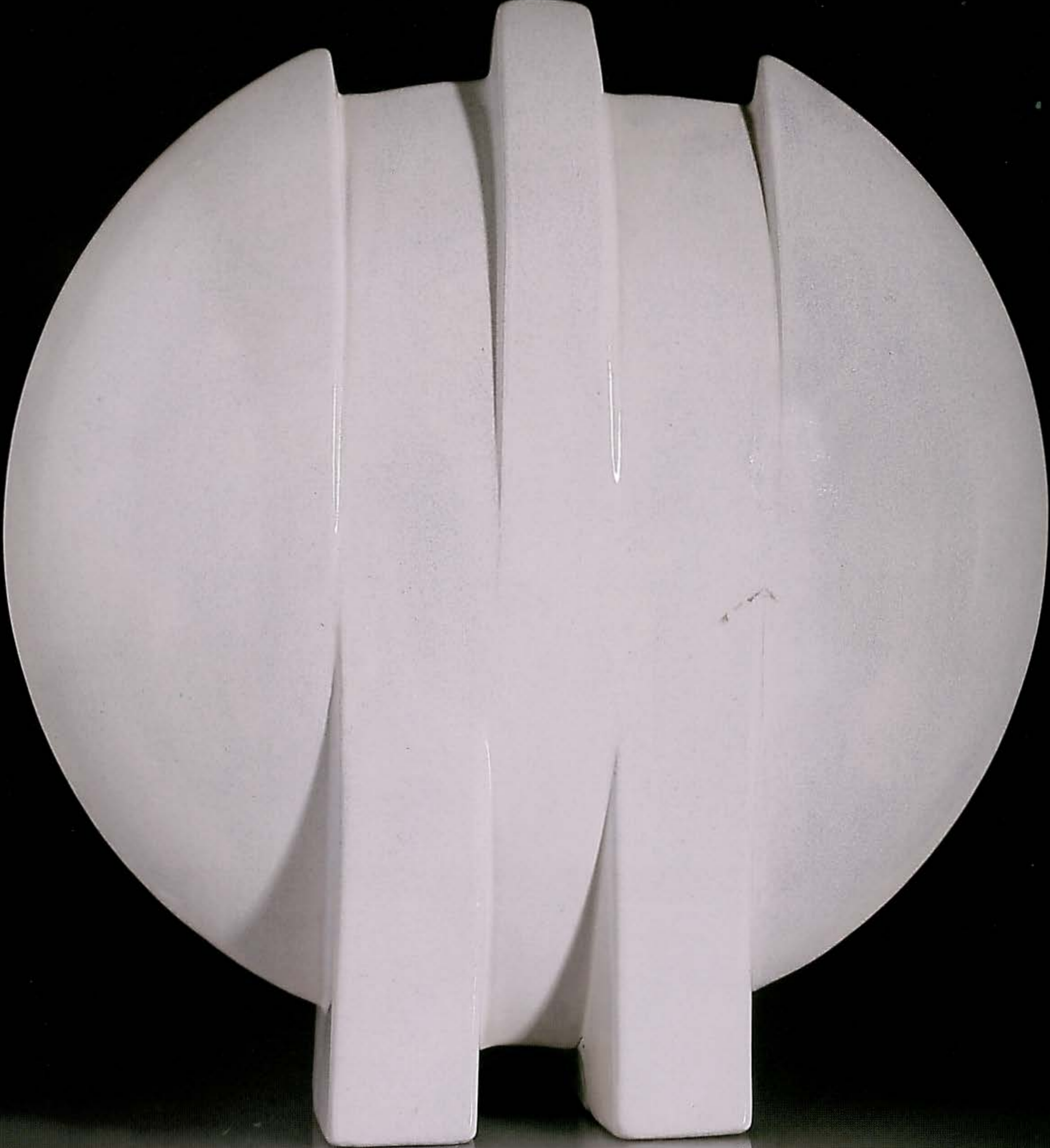

Bilim, Sanat, Teknik ve Endüstri Dergisi - Scientific, Art Technical and Industrial Journal

Seramik TÜRKİYE

Eylül 2014 - Şubat 2015
September 2014 - February 2015
No: 46
ISSN 1304 - 6578
Ücretsizdir / Free of Charge
Türkiye Seramik Federasyonu Dergisi
Journal of Turkish Ceramic Federation

22 TÜRK FIRMASI CERSAİE FUARI'NDAYDI 22 TURKISH CERAMIC FIRMS PRESENT
AT CERSAİE TRADE FAIR **KATMANLI ÇİNİ TEKNİĞİ İLE BENGÜ ÇİÇEKLERİ**
BENGÜ FLOWERS WITH LAYERED ÇİNİ TECHNIQUE **DOĞA DOSTU İLK**
KAMU YAPISI FIRST NATURE FRIENDLY PUBLIC BUILDING

Yrd. Doç. Dr. Latife Aktan Özel
Asst. Prof. Dr. Latife Aktan Özel

FSMVÜ ÇİNİ BÖLÜMÜ BİR İLKİ GERÇEKLEŞTİRDİ: BENĞÜ ÇİÇEKLERİ KATMANLI ÇİNİ TEKNİĞİYLE HAYAT BULDU

FSMVU ÇİNİ DEPARTMENT ACHIEVED A FIRST: BENĞÜ FLOWERS COME TO LIFE WITH THE LAYERED ÇİNİ TECHNIQUE

Fatih Sultan Mehmet Foundation University FFA Traditional Turkish Arts Department Master's students applied the layered çini technique they created under the leadership of Asst. Prof. Dr. Dr. Latife Aktan Özel to a large-size mural and donated the work to their school. The article by Asst. Prof. Dr. Dr. Latife Aktan Özel on the subject is provided below. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi GSF Geleneksel Türk Sanatları Bölümü yüksek lisans öğrencileri, Yrd. Doç. Dr. Latife Aktan Özel öncülüğünde yarattıkları katmanlı çini tekniğini büyük boyutlu bir panoda uyguladı ve bu çalışmayı okullarına armağan etti. Konuyla ilgili Yrd. Doç. Dr. Latife Aktan Özel'in yazısını aşağıda bulabilirsiniz.

Yeni bir çini tekniği olarak önerdiğimiz “katmanlı çini”, bilinen çini yapım tekniklerini kullanarak, var olan tasarım kalıbının üzerine, ana yapıdan ayrılamaz özellikte kabartma/tabaka görünümlü katmanlar ekleme tekniği olarak tanımlanabilir. Katmanlı çininin üretimi beş aşamada gerçekleştirilir:

- 1) Katmanları oluşturacak figür veya motiflerin belirlenmesi,
- 2) Bu motifleri oluşturan alçı kalıba vakumlu çamur basılması,
- 3) Elde edilen bu motiflerin bisküvi pişirimi gerçekleştirilmiş parçalar durumuna getirilmesi,
- 4) Motiflerin, renklendirmesi tamamlanmış, katman oluşturacak motiflerden daha geniş bir yüzeye sahip karo üzerindeki önceden belirlenmiş yerlerine (katman tabakasının alt yüzeyine sürülen sır ile) birleştirilmesi,
- 5) Karoların katman motiflerle birlikte sırlanıp fırınlanması.

Böylece karo yüzeyinde belirli bir yükseklikte gerçek bir üçüncü boyut oluşturan motiflerin sırlanarak sabitleştirilip pişirilmesi ile “katmanlı çini” ortaya çıkmaktadır. Türk çini sanatında kabara, kabartma/rölyef, kazıma-kabartma gibi tekniklerle yapılmış çiniler bulunmasına karşın, “katmanlı çini” tanımına uyan bu uygulama yenidir. Bu teknik, obje veya karo üzerine (çamur ile) bir başka parça form/motif yapıştırmaya benzese de, ayrıntı ve uygulama ve sonuç, üründe tümüyle farklı bir tekniktir. Bu tekniğin ilk örneği, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Çini Sanat Dalı lisansüstü çalışmaları sırasında bir pano ile gerçekleştirilmiştir. Katmanlı çini kavramını yaşama geçirmek üzere ilk önce, çiçek motiflerini ayrılamaz bir katman olarak kullanacağımız bir tasarım üzerinde yoğunlaştık. Geleneksel Türk Sanatları Çini Sanat Dalı yüksek lisans öğrencilerine kendi seçtikleri çiçekler üzerinde stilizasyon ve soyutlama çalışması ödev olarak verildi. Sonuçta çiçeklerimizden (Türk Çini Sanatında daha önce bu şekilleri ile kullanılmamış ve ilk kullanılan çiçekler) safran, Nazan Ilgaz; gelincik, Elif Tuğçe Savan; yasemin, Yasemin Acar Kara; zambak, Zeynep Ertürk ve müge çiçeği de Hayriye Özcan tarafından bağımsız kullanılacak modüler motifler olarak tasarlandı, geliştirildi ve ayrı ayrı üretildi.

“Katmanlı çini” kavramına ulaşmamda, başka bir eserin hazırlanış evresinde yaşadığım beklenmedik bir olay önemli bir rol oynamıştır. Fırın rafına yapışarak parçalanan ve bana çalıştığım başka bir eser için zorlu günler yaşatan bu olayda, sehven altı sırlı kalmış olan refrakterin üzerine konan parçaların pişirme sonrasında ayrılamaz şekilde birleşmiş olmaları, bana ilk ilham kaynağı oldu. Tasarladığım pano için özgün bir isim bulma çabası çalışmaların başka bir evresidir. Panoya taşınarak bir anlamda “ölümsüzlük” kazanan (görel olarak sonsuz bir yaşama adım atan) çiçeklerimiz, isim konusunda bize yol gösterdiler. Özgün bir isimlendirme araması sonunda, pano için, “Ölümsüz Çiçekler” veya “Bengü Çiçekleri” üzerinde durduk. Sözlüklerde karşılığı sonsuz, ebedi, ölümsüz olarak geçen “bengü/bengi” kelimesinin eski Türkçe’deki kullanımını yeğleyerek panomuz için “Bengü Çiçekleri” ismine ulaştık.

Bengü Çiçekleri kavramını oluşturmak üzere tasarladığımız kompozisyon çevresinde, alt orta merkezinde bir yaprak kümesi (merkezini, üç safran çiçeğinin oluşturduğu çintemani formu) ile başlamaktadır ve panonun alt bordüre sarkan bölümünde, eserin tasarım ve üretiminde emeği geçenlerin imza-isimleri, yani eserin ‘kökleri’ yer almaktadır. Alt bordüre yakın düzeyde, İstanbul’u simgeleyen, görel olarak küçük boyutlarda lale ve karanfil motifleri asimetrik olarak, sağlı-sollu resmedilmişlerdir. Panoda yer alan çiçekler, bir şemse içindeki “gelincik tarlası” etrafında dilimli yapraklar ve motif çiçeklerle üst-katman’ı oluşturmaktadır. Şemse ile bordür arasındaki alanda zambak, müge ve safran çiçekleri motifleri, merkeze göre bakışımı bir şekilde yerleştirilmişlerdir. Panonun bordüründe yasemin çiçeği, sarmaşık şeklinde tüm çevreyi sarmakta, bordür üst köşelerde genişleyerek mihrap formunu almaktadır. Panodaki tüm

“Layered çini” we propose as a new çini technique may be defined as the technique of adding relief/layer look strata which cannot be separated from the main body onto the existing design mould using the already known çini making techniques. Layered çini may be produced in five stages:

- 1) Designation of figures or motifs to form the layers;
- 2) Pressing of vacuumed clay into the plaster mould forming these motifs;
- 3) Transforming these motifs into biscuit fired pieces;
- 4) Placement of motifs on their previously designated locations on the tile which has a surface larger than the colored layer-forming motifs (on glaze applied to the bottom surface of the layer);
- 5) Glazing and firing of the tiles together with layer motifs.

Hence, “layered çini” is obtained by glazing, fixing and firing of motifs which form a real third dimension at a specific height on the tile surface. Although there are çinis in the Turkish art of çini made by techniques like kabara, embossing/relief, sgraffito-embossing, this application which fits the definition “layered çini” is new. This technique is similar to adhering a new piece form/motif on the object or tile (with clay); however, it is a totally different technique in terms of detail, application and finished product. The first specimen of this technique was a mural created as part of Fatih Sultan Mehmet Foundation University Faculty of Fine Arts Çini Art Discipline Graduate Studies.

To bring the layered çini concept to life, first we concentrated on a design where we could use floral motifs as an integral layer. The study of stylization and abstraction on flowers of their own choice was given as homework to Traditional Turkish Arts Çini Art Discipline Graduate students. In the end, out of our flowers (flowers which were never used previously in this form and used first time in Turkish çini art), the following were designed, developed and individually produced as modular motifs which may be used independently: Saffron by Nazan Ilgaz, Poppy by Elif Tuğçe Savan; Jasmine by Yasemin Acar Kara; lily by Zeynep Ertürk and lily-of-the-valley by Hayriye Özcan.

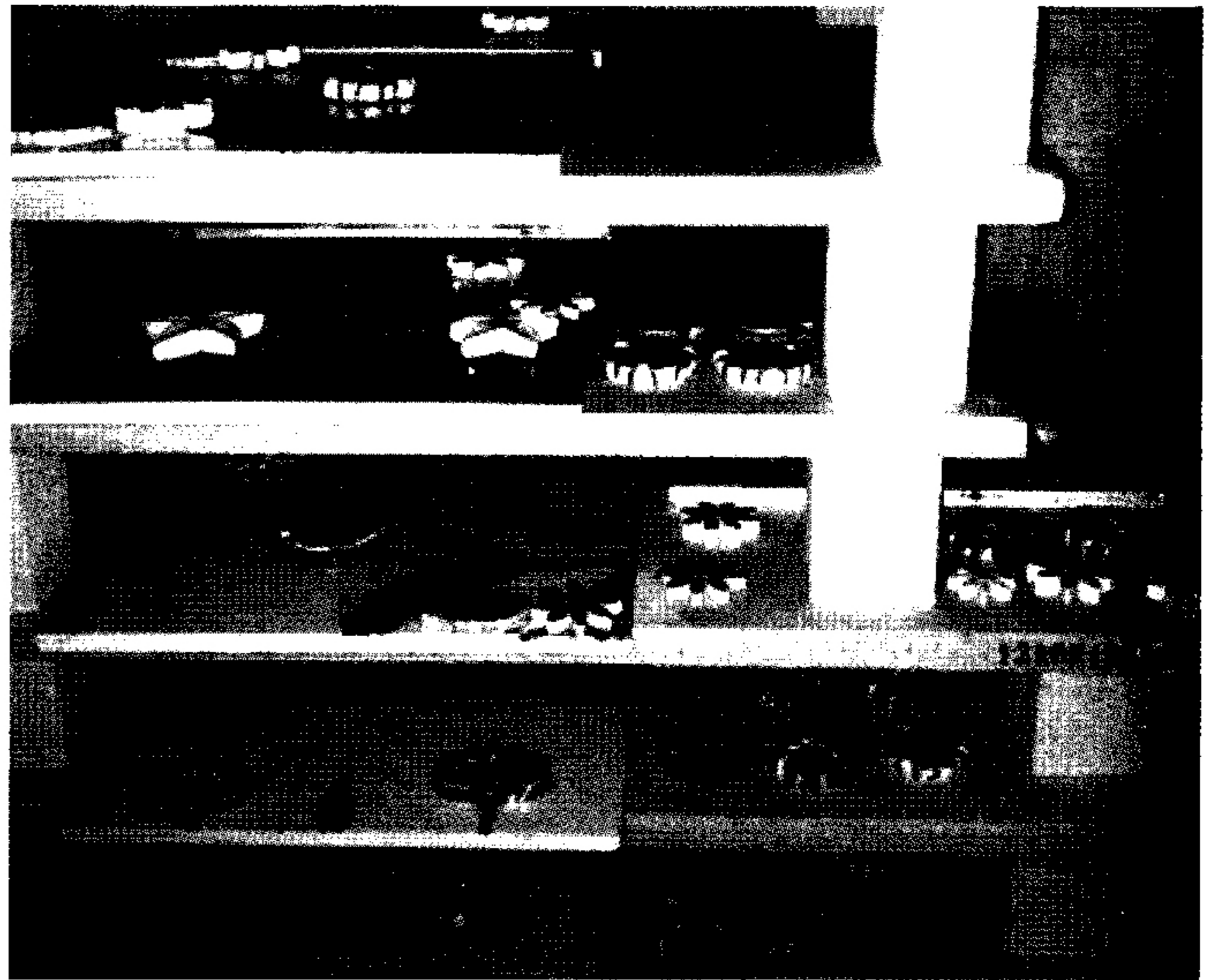
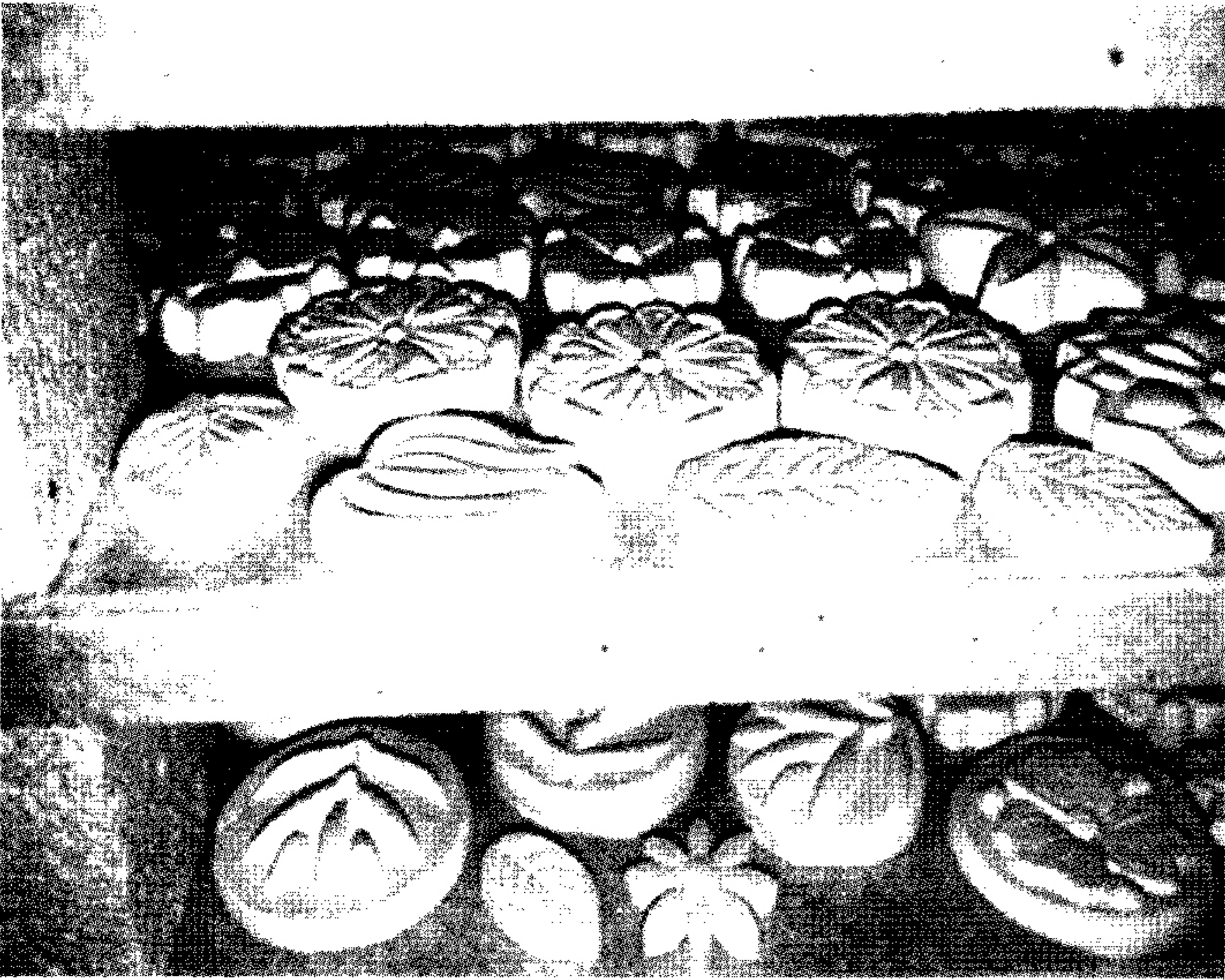
In my reaching the concept of “layered çini”, an unexpected event I experienced in the phase of preparation of another work played an important role. In this event, where a work was fragmented, sticking to the shelf of the kiln, making me go through hard times in connection with another work I was working on, pieces placed on the refractory, the bottom of which was left inadvertently glazed, merged jointly after firing inseparably, giving me the first inspiration. Another phase is my efforts to find an original name for the mural I designed. Our flowers which gained in sense “immortality” placed on the mural (stepping into a relatively eternal life), guided us for the name. As a result of an original coining search, we discussed “immortal flowers” or “Bengü flowers” for the mural. Opting for the use in old Turkish of the work “bengü/bengi” which is cited as infinite, eternal, immortal in dictionaries, we went for the title “Bengü Flowers” for our mural. In the composition we designed to form the concept of bengü flowers, there is a cluster of leaves at center bottom (the form çintemani, the core of which comprises three saffron flowers) and in the part sagging towards the lower border of the mural are the signed names of those who were involved in the design and making of the work, namely the “roots” of the work. At a level close to the lower border, relatively small-sized tulip and carnation motifs are depicted right and left asymmetrically, symbolizing Istanbul. The flora in the mural form the Upper Layer with tranche leaves and motif flowers around a “poppy field” in a şemse. Lily, lily-of-the-valley and saffron motifs are placed facing the center in the space between the şemse and the border. On the border of the mural, jasmine flower surrounds the whole perimeter in ivy form with the border widening in the upper

çiçekler, “bisküvi pişirimi” evresinden geçtikten sonra, renklendirilmiş, daha sonra da, katman olarak, çini karolardaki yerlerine ‘sır’ ile yapıştırılmıştır. (Sır ve pişirim aşamaları “Faik Kırmılı Çini Atölyesi” Teknikeri Hasan Oğuzalp Sakallı tarafından gerçekleştirilmiştir.) Her çiçeğin kendi yaprağı ise stilize edilerek resmedilmiş, konturlanmış ve renklendirilmiştir. Tüm çiçek motifleri kendi yaprakları üzerine yerleştirilmiş durumdadırlar. Tasarımları çini karolara yerleştirme ve giderek panoya dönüştürme süreci, parçaların yerlerine monte edilmesi ile tamamlanmış ve panonun bütünü ortaya çıkmıştır.

Çini Sanat Dalı, Yüksek Lisans öğrencilerimizin katkıları ve üniversitemizin Faik Kırmılı Çini Atölyesi olanaklarıyla meydana getirdiğimiz “Katmanlı Çini Tekniği” ile “Bengü Çiçekleri” panosu, bitişini takip eden günlerde, Güzel Sanatlar Fakültemiz Kandilli Yerleşkesi giriş salonunun sağındaki duvarda sanatseverlerin beğenisine sunulmuş durumdadır. Panonun tasarım, üretim ve tanıtım evrelerinin gerçekleştirilmesinde destek ve teşviklerini esirgemeyen FSVMÜ Rektörü Sayın Prof. Dr. Musa Duman ve Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. M. Hüsrev Subaşı’ya öğrencilerim adına çok teşekkür ederim. Sırlama ve pişirme evresindeki teknik desteği için GSF “Faik Kırmılı Çini Atölyesi” Teknikeri Hasan Oğuzalp Sakallı’ya da müteşekkirim. Tekniğin bu ilk uygulamasının isimlendirilmesi ile ilgili eleştiri ve görüşlerini, latifeaktan@yahoo.com adresinde bizlerle paylaşacaklara şimdiden teşekkürler.

corners, getting the form of a mihrap. All flowers on the mural were colored after the biscuit firing phase, then bonded to their places on the çinis by glaze as a layer (Glazing and firing phases were done by “Faik Kırmılı Çini Studio Technician Hasan Oğuzalp Sakallı”). The respective leaf of each flower is stylized, depicted, contoured and colored. All flower motifs are placed on their own leaves. The process of placing the designs on çini tiles, transforming them progressively into a mural was completed with installation of pieces in place, revealing the whole of the mural.

“Bengü Flowers” mural we developed by the “layered çini technique” with contributions from our çini art discipline graduate students and the means of our University’s Faik Kırmılı çini studio was presented to art lovers on the wall on the right of the foyer of Kandilli Campus of our Faculty of Fine Arts. I would like to express my deep gratitude to FSVMU President Prof. Dr. Musa Duman and Dean of Faculty of Fine Arts Dr. M. Hüsrev Subaşı who did not spare us their support and encouragement in the design, production and promotion phases of the mural in the name of my students. I would also like to thank FFA “Faik Kırmılı Çini Studio” technician Hasan Oğuzalp Sakallı for his technical support in the glazing and firing phase. Our thanks already go to those who will share their critiques and comments relating to the coming of this first application of the technique at latifeaktan@yahoo.com.

Modüler motiflerin bisküvi pişiriminden görünüm (solda); Karolarn sır pişirimi sonrasında fırındaki son durumları (sağda).
Shot of biscuit firing of modular motifs (left); Final state of tiles in the kiln after glazed firing (right).

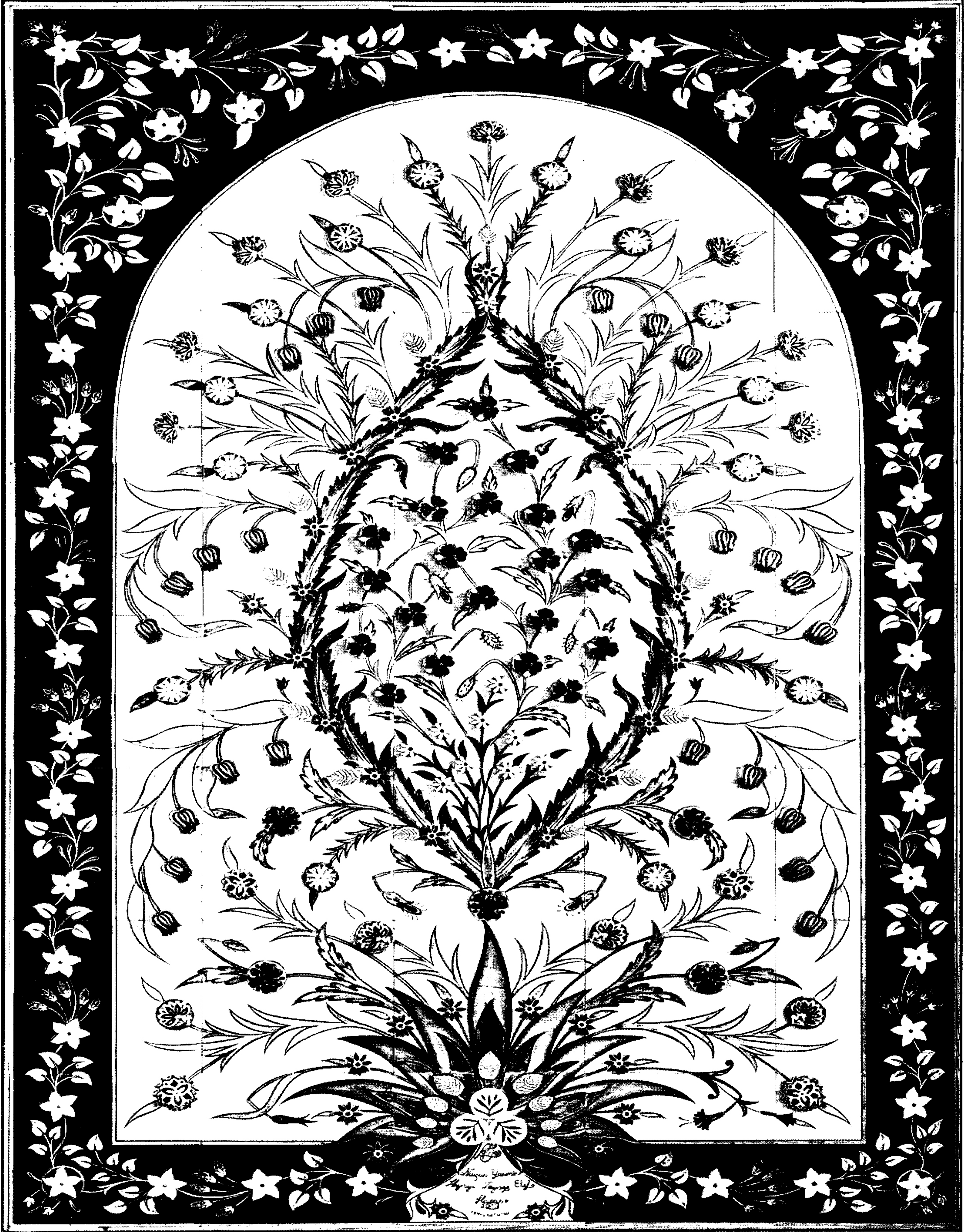
Sırlama evresi öncesinde, pano deseninin karolara aktarılıp boyanması (solda); Sırlama öncesinde çiçek motiflerinin panoya yapıştırılmış ve katman oluşturmuş görüntüsünden detay (sağda).
Transfer of the design of modular motifs (left); Final state of tiles in the kiln after glazed firing (right).

anonun çiçek motifleri, uygun ışık altında, Panoda 'imzalar' bölümü oluşturdukları gölgeler ile 3 boyutlu (katmanlı) yapıyı açığa vurmaktadırlar.
 floral motifs of the panel reveal the 3D (layered) structure under proper light and the "signature" section of the panel doing the same thing with shadows

Katmanlı Çini Tekniği" ile üretilen "Bengü Çiçekleri" panosu açılışında misafirlere yapılan tanıtım açıklamaları
 description of the "Bengü Çiçekleri Mural" made by "Layered Çini Technique" to guests at the opening

"Katmanlı Çini Tekniği" ile üretilen ilk eser olan "Bengü Çiçekleri" panosunun genel görünümü.
General look of the "Bengü Çiçekleri Panel", the first work created by the layered çini technique.